LAJI.FI / BETA.LAJI.FI

KÄYTTÖOHJE - SUOMEN LAJITIETOKESKUKSEN UHANALAISUUARVIOINTITYÖKALU

Tämä on käyttöohje uhanalaisuusarvioinnin tietojen syöttämiseen Lajitietokeskuksen uhanalaisuusarviointityökalun avulla. Uhanalaisuusarvioinnin tekemisestä on erillinen ohjeistus.

Kaikissa ongelmatapauksissa voit aina olla yhteydessä osoitteeseen helpdeskalaji.fi

Kyseiseen osoitteeseen voi myös lähettää kehitysehdotukset.

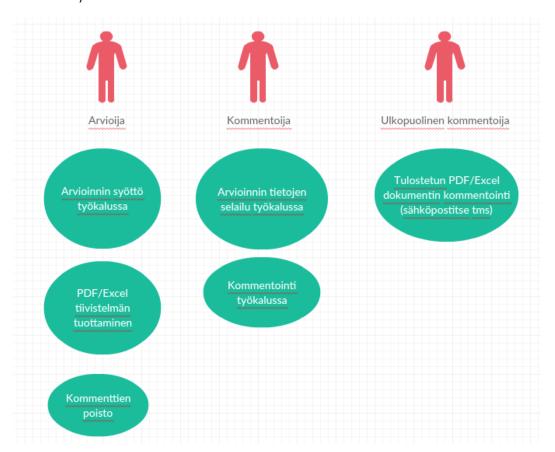
SISÄLLYS

Yleis	stä3
	Tunnuksen luominen3
	Sisäänkirjautuminen4
	Päävalikko4
	Publications-osio5
	Uloskirjautuminen5
	Käyttöoikeuksista5
	Taksonomiasta5
Arvi	oinnin syöttäminen7
	Etusivu
	Työkalulaatikko8
	Eliöryhmän lajiluettelo
	Lajin arviointilomake10
	Taksonomiset ominaisuudet10
	Tallennushistoria11
	Kommentointi11
	Kopiointi12
	Arviointikentät

	Tallennus ja merkitseminen valmiiksi	16
	Virheilmoitukset	16
	Muutosten peruminen	17
	Palaaminen lajiluetteloon	17
	Uhanalaisuusindeksi (Red List index)	17
	Usean henkilön samanaikainen työskentely	18
Liitt	reet	20
	Työn alla olevat asiat	20
	Kopioitavat kentät	20
	Luettelo tarkistuksista	20
	Tallentaessa tehtävät tarkistukset	20
	Valmiiksi merkitessä tehtävät tarkistukset	21
	Vanhojen tietojen viennistä	22

YLEISTÄ

Lajitietokeskuksen uhanalaisuusarvioinnin työkalu korvaa aiemmin käytetyt Excel –taulukot. Työkalun avulla syötetään lajeille kuluvan arviointikauden arvioinnin tulokset. Työkalun avulla voidaan myös selata lajien aiempien arviointien tietoja ja kopioida ne uuden arvioinnin pohjaksi. Pääsy työkaluun on rajattu kohtalaisen pieneen joukkoon henkilöitä. Työkalusta saa ulos luonnoksen arvioinnin tuloksista PDF/Excel-muodossa, joka voidaan antaa kommentoitavaksi henkilöille, joilla ei ole pääsyä työkaluun. Henkilöt, joilla on pääsy työkaluun mutta ei arviointioikeutta tietylle lajille, voivat kommentoida arviointia työkalussa.

Työkalua käytetään internetselaimella. Työkalu toimii ainakin selainten Mozilla Firefox ja Google Chrome uusimmilla versioilla. Myös muilla selaimilla työskentelyn pitäisi onnistua ongelmitta, kunhan käytössä on kohtalaisen tuore versio. Ongelmista voi ilmoittaa Lajitietokeskuksen helpdeskiin.

TUNNUKSEN LUOMINEN

Jotta voit käyttää arviointityökalua, Lajitietokeskuksen henkilöstön tulee antaa sinulle tarvittavat oikeudet. Ennen kuin sinulle voidaan antaa käyttöoikeus, sinulla täytyy olla Lajitietokeskus –tunnus. Jos et ole koskaan aiemmin kirjautunut Lajitietokeskuksen palveluihin, toimi seuraavasti:

Mene osoitteeseen https://login.laji.fi

- 2. Valitse käyttämäsi tunnistusjärjestelmä. Huom.: Arviointityökaluun soveltuvia tunnistautumisjärjestelmiä ovat HAKA (yliopistot ja korkeakoulut), VIRTU (viranomaiset), Luomuksen tunnukset ja Laji.fi –tunnus. Google ja Facebook eivät kelpaa.
- 3. Jos sinulla ei ole HAKA, VIRTU tai Luomus –tunnusta, sinun tulee luoda itsellesi uusi Laji.fi tunnus. Tämä tapahtuu painamalla "Luo tunnus".
- 4. Toimi ohjeiden mukaan.

Kun olet luonut tunnuksen, sinulle on mahdollista antaa tarvittavat oikeudet.

Huom: Joidenkin Virtu-organisaatioiden tunnistusjärjestelmät vaativat, että olet kyseisen organisaation sisäverkossa. Jos päädyt kirjautuessa tyhjälle sivulle ("sivua ei löydy"), tämä on todennäköisin syy.

SISÄÄNKIRJAUTUMINEN

Työkaluun kirjaudutaan sisälle osoitteessa https://taxoneditor.laji.fi/iucn. Valitse käyttämäsi tunnistusjärjestelmä ja kirjaudu sisälle.

Jos saat virheilmoituksen "Required permissions to to use this system are missing.", tunnuksellesi ei ole vielä annettu tarvittavia oikeuksia.

Kirjauduttuasi onnistuneesti sisälle päädyt IUCN-osion etusivulle.

PÄÄVALIKKO

Uhanalaisuusarviointityökalu on rakennettu Lajitietokeskuksen Taxon Editorin sisälle. Uhanalaisuusarviointia varten tarvitset pääsääntöisesti ainoastaan "IUCN"-osiota. Seuraavassa on kuitenkin kuvattu lyhyesti muut osiot.

Uhanalaisuusarviointityökalu on suomenkielinen mutta editorin muut osiot ovat englanninkielisiä.

- Taxonomy tree Lajiluettelon taksonomian muokkaus
- Ophan taxa Lajiluettelottomien taksoneiden selailu ja liittäminen lajiluetteloihin (ei vielä toteutettu)
- Descriptions Lajien kuvaustekstien muokkaus
- IUCN Uhanalaisuuarvioinnin työkalu
- Publications Julkaisujen hallinta
- Informal groups Epävirallisten eliöryhmien hallinta

- Checklists Lajiluetteloiden hallinta
- Help Hyvin suppea ohjeluettelo taksonomiaeditorin muiden osioiden käyttöön

Näistä tarvitset ainoastaan IUCN-osiota ja mahdollisesti Publications-osiota.

PUBLICATIONS-OSIO

IUCN-osiossa on mahdollista antaa yksi tai useampi julkaisu, joita on käytetty arvioinnin lähteenä. Arviointilomakkeella voi valita aiemmin käytettyjä julkaisuja tai myös luoda uuden julkaisun. Julkaisujen hallintaosiossa voit **korjata kirjoittamiesi julkaisujen viittauksista kirjoitusvirheitä**. Voit myös halutessasi luoda täällä etukäteen julkaisut, joita tiedät tarvitsevasi.

Julkaisun muokkaus tapahtuu etsimällä luettelosta oikea julkaisu (voit käyttää selaimen sanahakua, yleensä ctrl+f) ja painamalla "Modify". "Citation" –kenttään tulee lähdeviite. Jos julkaisulle on URLosoite, sen voi pistää "Link to additional information" kenttään. Viitattaessa tietokantoihin tms., linkki voi mennä tietokannan dokumentaatioon tai muille tutkimuksen nettisivuille. Linkki ei ole pakollinen.

Punaisessa kirjassa 2010 käytetyt julkaisut on suurelta osin viety järjestelmään jo etukäteen edelleen käytettäväksi.

Ennen uuden julkaisun luomista, varmista, ettei julkaisu ole jo tietokannassa etsimällä sitä julkaisuluettelosta.

(Erityisen vaarallista julkaisun esiintyminen useaan kertaan ei kuitenkaan ole.)

ULOSKIRJAUTUMINEN

Työkalusta kirjaudutaan ulos painamalla oikeasta yläkulmasta "Logout"-painiketta.

KÄYTTÖOIKEUKSISTA

- Uhanalaisuusarviointeja voivat tehdä vain tietyt eliöryhmille määritellyt henkilöt.
- Taksonomian suhteen käytössä ovat taksonomiaan perustuvat käyttöoikeudet, joten taksonomiatietoa voivat muokata vain määritellyt henkilöt.
- Julkaisuja, eliöryhmiä ja lajiluetteloita voivat muokata kaikki joilla on pääsy järjestelmään. Ole
  hyvä ja älä muokkaa muiden ihmisten tietoja.

TAKSONOMIASTA

Arviointityökalu käyttää Lajitietokeskuksen taksonomiaa. Arvioitavien lajien luettelossa näkyvät kaikki sellaiset lajitasoa tai alempaa taksonomista tasoa olevat taksonit, jotka on merkitty kuuluviksi kyseiseen lajiryhmään ja jotka on merkitty suomalaisiksi.

Jos taksonomiasta puuttuu lajeja tai luettelossa on lajeja joiden ei pitäisi siinä olla ("ei suomalaisia lajeja") tai muita asioita pitäisi korjata taksonomiaan liittyen, tulee ottaa yhteyttä kyseiselle lajille määriteltyyn taksonomia-asiantuntijaan.

ARVIOINNIN SYÖTTÄMINEN

Työkalu koostuu kolmesta osasta:

- 1. Etusivusta, jolta valitaan haluttu eliöryhmä
- 2. Lajiluettelosta, jossa on lueteltu eliöryhmän lajit
- 3. Yhden lajin arvioinnin syöttölomakkeesta

Tyypillinen prosessi yhden lajin arvioinnin tulosten syöttämiseksi on seuraava:

- 1. Siirry eliöryhmään, jota arvioit.
- 2. Valitse luettelosta haluamasi laji.
- 3. Halutessasi voit kopioida edellisen arviointikauden tiedoista valitut tiedot (esim. elinympäristöt jne.) nykyisen arvioinnin tietoihin.
- 4. Voit koska tahansa tallentaa syöttämäsi tiedot painamalla "Tallenna" –painiketta. Tiedot eivät tallennu automaattisesti. Kun teet tallennuksen, voit halutessasi kirjoittaa kommentin arvioinnin/tallennuksen edistymisestä ("tallennuskommentin").
- 5. Tallentaessasi järjestelmä saattaa ilmoittaa tiedoissa olevista virheistä. Ne tulee korjata, ennen kuin tallennus etenee.
- 6. Kun arviointi on valmis, paina "Tallenna ja merkitse valmiiksi" –painiketta.
- 7. Valmiiksi merkittäessä järjestelmä tekee kattavampia tarkistuksia ja saattaa ilmoittaa uusista virheistä, jotka tulee korjata.

Voit koska tahansa palata muokkaamaan valmiiksi merkityn lajin tietoja. "Tallenna" –napin painaminen siirtää lajin pois "Valmis" –tilasta. "Tallenna ja merkitse valmiiksi" –napin painaminen siirtää lajin takaisin "Valmis"-tilaan.

Henkilöt joilla on pääsy työkaluun, mutta joilla ei ole oikeutta tehdä uhanalaisuusarviointeja tietylle eliöryhmälle (tai yhdellekään eliöryhmälle) voivat kommentoida kaikkien eliöryhmien arviointeja. Katso ohjeet tämän käyttöohjeen "Arviointilomake"-osiosta.

Lajiluettelon yläosassa näkyvät kyseisen lajiryhmän lajeihin tehdyt uusimmat kommentit. Jokaisen lajin vieressä näytetään tieto siitä, onko kyseiselle lajille kommentteja "Komm." –sarakkeessa. Viemällä hiiren osoittimen kommentti-ikonin päälle voi nähdä kommentit. Kaikki kommentit näkyvät siirtymällä lajin arvioinnin syöttölomakkeelle.

ETUSIVU

Etusivulla voit valita jonkin eliöryhmän, hakea lajia nimellä tai vaihtaa arviointikautta. Oletuksena päädyt aina tuoreimman arviointikauden etusivulle.

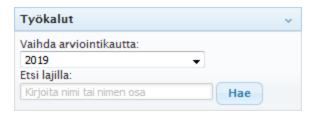
Uhanalaisuusarviointi - 2019 (LUONNOS)

Eliöryhmä			Tila		Uhanalaisuusarvioijat
— Hyönteiset ja hämähäkkieläimet					
— Hepokatit, sirkat, heinäsirkat					
 Hyppyhäntäiset, kolmisukahäntäiset 					
— Hämähäkit	24	/	647	3%	Esko Piirainen, Eija-Leena Laiho, Ulla-Maija Liukko, Ar
— Jäytiäiset					
 Kaksisiipiset (mm. kärpäset, paarmat, hyttyset, 	0	/	7009	0%	Jere Kahanpää
— Kierresiipiset					
— Kovakuoriaiset					
— Lukit					
— Nivelkärsäiset					
— Perhoset	0	/	2656	0%	Dare Talvitie
— Pihtihäntäiset					
 Pistiäiset (mm. sahapistiäiset, ampiaiset, mehilä 					

Eliöryhmien luettelosta pääsee siirtymään eliöryhmän lajiluetteloon painamalla eliöryhmän nimeä. "Tila"-sarakkeessa virheällä on valmiiksi merkittyjen arviointien lukumäärä, toinen luku on lajien kokonaislukumäärä ja prosenttiluku kuvaa valmiiksi merkittyjen suhdetta kokonaislukumäärään. "Uhanalaisuusarvioijat"-sarakkeessa on lueteltuna niiden henkilöiden nimet, joilla on oikeus tehdä arviointeja kyseiselle eliöryhmälle.

Tämän käyttöohjeen kuvakaappaukset on tehty käyttäen testidataa, älkää antako kummalisten tietojen hämätä. Päivitämme kuvakappaukset vastaamaan todellista tilannetta kun työkalu on käytössä.

TYÖKALULAATIKKO

Työkalulaatikko on löydettävissä ruudun oikeasta yläkulmasta kaikilla kolmella osiolla (etusivu, lajiluettelo, arviointilomake). Arviointikautta vaihdetaan valitsemalla alasvetovalikosta vuosiluku. Etsi lajilla-kenttään voi kirjoittaa lajin nimen tai sen osan (esimerkiksi "valkovuokko", "anemone nemorosa", "ane nem", "anemone n", tms). Kun painat Hae-nappia, näet parhaiten hakusanaa vastaavat taksonit. Painamalla lajin nimeä, pääset kyseisen lajin arviointilomakkeelle.

Lajihaun avulla löytyy myös muiden eliöryhmien taksoneita, mutta ainoastaan sellaisia taksoneita, jotka ovat arvioitavia (lajitasoa tai sitä alempia ja suomalaisiksi merkittyjä).

ELIÖRYHMÄN LAJILUETTELO

«Takaisin (IUCN-etusivu)

Uhanalaisuusarviointi - 2019 (LUONNOS)

Uhanalaisuusarviojat: Esko Piirainen, Eija-Leena Laiho, Ulla-Maija Liukko, Annika Uddström

Hämähäkit

Tieteellinen nimi	Suomenkielinen nimi	Tila	Muokattu	Muokkaaja	Luokka 2019	Edellinen luokka	Komm.
Eratigena atrica		Valmis	5.9.2016	Esko Piirainen	NT - Silmälläpidettävät	EN (2015)	
Tegenaria domestica		Valmis	19.1.2017	Esko Piirainen	RE - Suomesta hävinneet	NT (2015)	
Tegenaria parietina		Valmis	18.1.2017	Esko Piirainen	NE - Arvioimatta jätetyt	NE (2015)	
Amaurobius fenestralis		Valmis	18.1.2017	Esko Piirainen	NE - Arvioimatta jätetyt	-	
Amaurobius ferox		Aloitettu	7.11.2016	Esko Piirainen	NE - Arvioimatta jätetyt	-	
Arctobius agelenoides		Valmis	20.9.2016	Esko Piirainen	NE - Arvioimatta jätetyt	-	
Anyphaena accentuata		Aloitettu	7.11.2016	Esko Piirainen	-	-	
Aculepeira ceropegia	rämeristihämähäkki	Valmis	18.1.2017	Esko Piirainen	NT - Silmälläpidettävät	VU (2015)	
Aculepeira lapponica		Aloitettu	8.11.2016	Esko Piirainen	DD - Puuttellisesti tunnetut	-	
Agalenatea redii		Valmis	18.1.2017	Esko Piirainen	RE - Suomesta hävinneet	CR (2015)	
Araneus alsine		Valmis	18.1.2017	Esko Piirainen	NE - Arvioimatta jätetyt	-	
Araneus angulatus		Aloitettu	18.1.2017	Esko Piirainen	NT - Silmälläpidettävät	-	
Araneus diadematus		Ei aloitettu NE	-	-	-	-	
Araneus marmoreus		Aloitettu	16.1.2017	Esko Piirainen	-	VU (2015)	
Araneus nordmanni		Valmis	12.10.2016	Esko Piirainen	NE - Arvioimatta jätetyt	-	
Araneus quadratus		Valmis	12.10.2016	Esko Piirainen	NE - Arvioimatta jätetyt	-	
Araneus saevus		Valmis	12.10.2016	Esko Piirainen	NE - Arvioimatta jätetyt	-	
Araneus sturmi		Valmis	12.10.2016	Esko Piirainen	NE - Arvioimatta jätetyt	-	

Lajiluettelossa voit siirtyä tietyn lajin arviointilomakkeelle, merkitä tietyn lajin "Ei arvioiduksi" NEpikapainikkeella ja rajata lajiluetteloa.

Lajiluettelon yläosassa on näkyvillä kaksikymmentä uusinta kommenttia tästä lajiryhmästä, joita kommentoijat ovat jättäneen. (Ei näkyvillä kuvakaappauksessa).

Lajiluetteloa voi rajata arvioinnin tilan, annetun uhanalaisuusluokan ja taksonomisen rajauksen perusteella. Kun rajaukset on asetettu, paina "Rajaa"-nappia. Järjestelmä muistaa aktiiviset rajaukset siirryttäessä lajien välillä. Voit tyhjentää rajaukset painamalla "Tyhjennä"-nappia.

Rajatessa taksonomisesti voidaan käyttää mitä tahansa taksonomista tasoa. Kenttään kirjoitetaan ylemmän taksonomisen tason tieteellinen nimi (esimerkiksi "Agelenidae").

Lajin arvioinnilla on kolme tilaa: "Ei aloitettu", "Aloitettu" ja "Valmis". Näistä ensimmäinen tarkoittaa sitä, että lajin arviointia ei ole vielä tallennettu yhtäkään kertaa. Aloitettu tarkoittaa sitä, että lajin arviointi on tallennettu vähintään kerran, mutta ei ole tällä hetkellä merkittynä valmiiksi. "Valmis"-tilaan lajin arviointi siirtyy kun arviointilomakkeella painetaan "Tallenna ja merkitse valmiiksi"-nappia.

Laji voidaan siirtää takaisin "Valmiit" tilasta "Aloitettu" tilaan siirtymällä kyseisen lajin arviointilomakkeelle ja painamalla siellä "Tallenna"-nappia.

Luettelossa näytetään edellinen muokkauspäivä ja muokkaaja. Lisäksi näytetään valitulta arviointikaudelle kaavailtu uhanalaisuusluokka ja valittua arviointikautta edellisen arviointikauden luokka (ja miltä vuodelta kyseinen arviointi on).

Lajiluettelon lopusta löytyy mahdollisuus valita kuinka monta lajia sivulla näytetään kerralla. Täällä myös siirrytään seuraavalle sivulle.

NE-pikapainike luo automaattisesti valmiiksi merkityn arvioinnin, jossa ei ole muita tietoja kuin luokka: NE (ei arvioitu). Voit myöhemmin käydä muokkaamassa kyseistä arviointia normaalisti ja vaihtaa tarvittaessa luokaksi jotakin muuta kuin NE.

NE-painiketta painamalla voit nopeasti merkitä kaikki lajit joita ei arvioida NE-luokkaan. Kyseinen toimenpide voidaan tehdä myös tietokantapäivityksenä, jos lähetät luettelon lajeista, joita ei arvioida.

Luettelon "Komm." – sarakkeeseen ilmestyy puhekupla, jos lajin arviointia on kommentoitu.

Viemällä hiiren kursorin puhekuplan päälle, näet kommentin. Kommentit näkyvät myös siirtymällä kyseisen lajin arviointilomakkeelle.

LAJIN ARVIOINTILOMAKE

Arviointilomake koostuu neljästä pääosasta: Ensin on tietoja, joita ei voi muokata. Tässä osiossa on arvioitavan taksonin ominaisuuksia, arviointihistoria ja tallennushistoria. Tietojen jälkeen tulee erilaisia työkaluja arvioinnin tilasta ja käyttäjän oikeuksista riippuen, kuten kopiointi ja kommentointi. Sitten seuraa varsinainen arviointilomake, jossa on rinnakkain näkyvillä valittua arviointikautta edellisen arvioinnin tiedot ja muokattavissa valitun arviointikauden tiedot. Lopuksi arvioijille on vielä tallennusosio.

Taksonomiset ominaisuudet

« Takaisin (Nisäkkäät)

Uhanalaisuusarviointi - 2019 (LUONNOS)

Canis lupus Linnaeus, 1758 susi

Taksonomia	Synonyymit	Huomioita taksonomiasta	Eliöryhmä
Biota eliökuni Eucarya Whittaker & Margulis, 1978 aitotumais Animalia Linnaeus, 1758 eläimi Chordata selkärankais Vertebrata selkärankais Mammalia nisäkkä Carnivora petoeläim Canidae Fischer, 1817 Canis Linnaeus, 1758 koir Canis lupus Linnaeus, 1758 su	et e	n IV-liite, Suomi saanut varauman kos n II-liite n IV-liite ästyslaki 28.6.1993/615)	ien tätä lajia kien tätä lajia

Arviointilomakkeen yläosasta pääsee siirtymään takaisin lajiryhmään. Seuraavaksi on esitetty joitakin valikoituja tietoja arvioitavasta lajista, joita löytyy Lajitietokeskuksen taksonitietokannasta lajiin liittyen. Sivulla on myös taulukko lajin kaikista arvioinneista ja niiden luokista ja punaisen kirjan indeksin (RL) mahdollisista muutoksista. Vuosilukua painamalla pääsee kyseisen vuoden arviointilomakkeelle.

Tallennushistoria

Tallennushistoria

Kommentti	Pvm	Muokkaaja
Merkitty valmiiksi: Sittenkin vielä vaihdetaan luokkaa VU->CR!	03.02.2017	Esko Piirainen
Merkitty valmiiksi	03.02.2017	
Tallennettu: Testitallennus	03.02.2017	

Arviointilomakkeen yläosassa näkyy myös tallennushistoria. Aina kun arvioinnin tallentaa tai merkitsee valmiiksi, on mahdollista antaa tallennuskommentti, joka näytetään tallennushistoriassa. Monia täsmälleen identtisiä tallennuksia ei näytetä. Jos samana päivänä sama henkilö tallentaa arvioinnin kymmenen kertaa (ilman tallennuskommenttia), tästä näytetään historiassa vain yksi merkintä.

Kommentointi

Kommentit	
Tässä voivat ne henkilöt joilla ei ole arviointioikeutta tähän lajiin lisätä kommentteja arvioinnista arvioijien luettavaksi. Arvioijat voivat halutessaan poistaa kommentit jotka on jo otettu huomioon arvioinnissa.	
	лi
Lisää	

Arviointilomakkeen yläosasta löytyy kommentointimahdollisuus niille henkilöille, jolla ei ole oikeutta muokata varsinaista arviointia. Kirjoita kommentti tekstikenttään ja paina "Lisää"-nappia. Nimesi ja päivämäärä liitetään kommenttiin automaattisesti. Kaikki kommentti näkyvät kaikille käyttäjille.

Kommentit

```
Esko Piirainen 26.01.2017:
Testikommentti!
Usealle riville...

Esko Piirainen 26.01.2017:
Toinen kommentti
```

Niille henkilöille, joilla on oikeus muokata kyseisen arvioinnin tietoa, on jokaisen kommentin oikeassa yläkulmassa painike, jonka avulla kyseinen kommentti on mahdollista poistaa.

Poistaminen ei välttämättä tarkoita sitä, että kommentti olisi asiaton, vaan arvioija saattaa haluta poistaa kommentit, jotka on jo otettu huomioon arvioinnissa.

Kopiointi

Jos arvioitavasta taksonista löytyy valittua arviointikautta edeltäviä arviointeja, arvioijalle tarjotaan mahdollisuus kopioida edellisen arvioinnin tiedot. Tämä tapahtuu painamalla "Kopioi vuoden XXXX arvioinnin tiedot"-nappia.

Kopiointi

Voit kopioida tiettyjen määriteltyjen kenttien tiedot edellisestä arvioinnista tähän arviointiin:

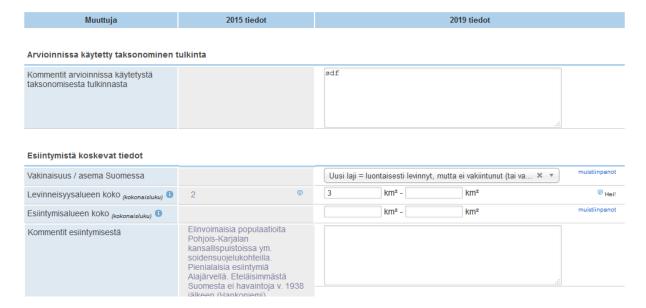
Kopioi vuoden 2010 arvioinnin tiedot

Huom: Tämän voi tehdä ainoastaan kerran ennen kuin mitään tietoja on syötetty. Alle tehdyt muutokset menetetään!

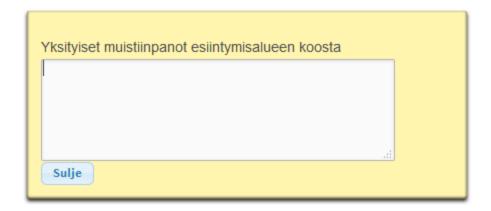
Kopioinnin voi tehdä vain kerran ja ainoastaan ennen kun kyseisen vuoden arviointia on tallennettu yhtäkään kertaa.

Arviointikentät

Arviointilomake on jaettu kolmeen sarakkeeseen. Ensimmäisessä sarakkeessa on kentän (arvioitavan tiedon) nimi ja mahdollisesti kenttään liittyviä aputekstejä jotka saa esille viemällä hiiren kursorin kysymysmerkki-ikonin päälle. Toisessa sarakkeessa on edellisen arviointikauden tiedot (jos niitä on). Kolmannessa sarakkeessa näytetään nykyisen arviointikauden tiedot tai voidaan muokata niitä (oikeuksista riippuen).

Useimpiin sarakkeisiin liittyy **muistiinpanojen** kirjoittamisen mahdollisuus. Edellisen ja nykyisen kauden muistiinpanot näkyvät viemällä hiiren kursorin puhekupla-ikonin päälle. Nykyisen arvioinnin muistiinpanoja muokataan klikkaamalla ikonia, jolloin näkyviin tulee kirjoitusmahdollisuus. Muistiinpanot tallentuvat vasta kun koko arviointilomake tallennetaan.

Arviointikenttiä on viittä eri tyyppiä:

- Valintalista: Valintalistoista valitaan yksi mahdollisista arvoista. Valintalistaan voi kirjoittaa
  osan valinnan tekstiä ja näin löytää halutun arvon. Esimerkiksi uhkatekijät-valintalistaan voi
  kirjoittaa "laho" ja löytää nopeasti uhkatekijän "MI Lahopuun väheneminen".
- Monivalintainen valintalista: Elinympäristön lisämerkintöjen valintalistaan voi valita useita arvoja.
- Numeerinen tekstikenttä: Kenttään voi kirjoittaa joko kokonaisluvun tai desimaaliluvun.
   Numeron tyyppi kerrotaan suluissa kentän kuvauksen vieressä. Desimaaliluvuissa voi käyttää desimaalimerkkinä pistettä tai pilkkua, mutta pilkut muutetaan tallentaessa pisteiksi.
- Numeerinen väli: Esimerkiksi levinneisyysalueen koko on mahdollista ilmoittaa min max lukuparina. Ensimmäinen kenttä on minimiarvo ja jälkimmäinen maksimiarvo. Jos tiedetään vain yksi arvo, sen voi kirjoittaa minimikenttään (vähintään tämän verran) tai maksimikenttään (enintään tämän verran). Jos tiedetään täsmällinen arvo, sen voi kirjoittaa molempiin kenttiin, mutta luvun kirjoittaminen minimikenttään riittää.
- Lyhyt tekstikenttä (kriteerit)
- Pidempi vapaatekstikenttä

Valintalistan arvon voi tyhjentää painamalla harmaata x-ikonia.

"Elinympäristö, muu", "Uhanalaisuuden syyt", "Uhkatekijät" ja "Julkaisut" – kenttiin voi antaa useita arvoja. Uuden arvon saa esille painamalla painiketta.

Esiintymisalueet ja alueellinen uhanalaisuus -osioon liittyy "Merkitse kaikkiin 'Ei havaintoja vyöhykkeeltä'" – pikapainike. Tämän painikkeen avulla muutetaan kaikki vyöhykkeet joilla ei ole syötettyä tietoa arvoon "Ei havaintoja vyöhykkeeltä".

Jos lajiryhmälle tehdään alueellinen uhanalaisuusarviointi on käytettävissä "RT – Esiintyy, alueellisesti uhanalainen" –vaihtoehto.

Populaation väheneminen jakson aikana (%) lasketaan automaattisesti, jos annetaan sekä koko jakson alussa että lopussa, mutta vain jos lukumäärä väheni.

Kriteerit kirjoitetaan käyttäen seuraavan kaltaisia kirjoitusmuotoja:

- B1a
- B1b(i,iv)
- B1ab(i,iv)
- B2c(iii)
- B1a+2c(iii)

Tallennettaessa työkalu varoittaa väärin muotoilluista kirjoitusmuodoista ja mahdollisesti opastaa oikeaan kirjoitusasuun.

Luokkaan johtavat kriteerit-kentän kirjoitusmuoto on sama kuin kriteereillä A-E, paitsi että eri kriteerien kriteerit erotetaan ; -merkillä, esimerkiksi B1a+2c(iii); D2

Syöttötyökalu täydentää luokkaan johtavat kriteerit automaattisesti kriteereistä A-E, käyttäen niitä kriteerejä tai kriteeriä jotka ovat johtaneet korkeimpaan uhanalaisuusluokkaan.

Automaattisesti täytettyä tietoa voi kuitenkin myöhemmin muokata, mutta jos tämän jälkeen taas muokataan kriteerejä A-E, muuttuu luokkaan johtavat kriteerit taas automaattisesti vastaamaan kriteereihin A-E syötettyä.

Arvioinnin epävarmuuden vaihteluväliin ilmoitetaan ensin alempi (vähemmän kriittinen) luokka ja sitten ylempi (kriittisempi) luokka.

Uhanalaisuus-osiossa on kenttiä, jotka tulevat näkyviin ainoastaan jos uhanalaisuusluokaksi valitaan VU tai ylempi luokka.

Arvioinnin viimeisessä vaiheessa otetaan huomioon Suomen ulkopuolella olevien populaatioiden mahdollinen vaikutus arvioitavaan Suomen populaatioon. Tarvittaessa alennetaan tai korotetaan

luokkaa sen perusteella. Luokkaa alennetaan, jos ulkopuolelta saatava täydennys voi vähentää lajin häviämisriskiä. Alennettu tai korotettu luokka on lajin lopullinen uhanalaisuusluokka.

Luokka-kenttään asetetaan alennuksen tai korotuksen aiheuttama lopputulos. Luokan alentaminen tai korottaminen-kenttään asetetaan tieto tehdystä alennuksesta tai korotuksesta.

Lähteitä voi lisätä kahdella tavalla:

- 1. Valitsemalla aiemmin käytetyn lähteen alasvetovalikosta (voit kirjoittaa lähteessä esiintyvän tekstin osan löytääksesi oikean lähteen nopeasti).
- 2. Kirjoittamalla uusi lähdeviite "Tai luo uusi julkaisu"-osion tekstikentään. Uusi julkaisu luodaan kun arviointi tallennetaan.

Tavalla 1 voi valita useita julkaisuja (painamalla Lisää-painiketta), mutta tavalla 2 voi luoda kerrallaan vain yhden uuden julkaisun. Voit tallentaa arvioinnin ja kirjoittaa uuden julkaisun tallentamisen jälkeen, tai (kuten suositeltavampaa) luoda Publications-osiossa tarvitsemasi julkaisut jo etukäteen.

Tallennus ja merkitseminen valmiiksi

Tallennuksen ja valmiiksi merkitsemisen yhteydessä on mahdollista antaa "tallennuskommentti", joka tulee näkymään tallennushistoriassa arviointilomakkeen yläosassa.

Tallennusnapit ja kommentti kulkevat koko ajan mukana selaimen alalaidassa.

Virheilmoitukset

Tallennettaessa ja merkitessä valmiiksi tehdään tarkistuksia. Tallennettaessa tulkitaan vain, että syötetyt tiedot ovat formaalisti oikein (numerot ovat numeerisia ja kriteerit oikein muotoiltuja).

Merkittäessä valmiiksi tehdään yksityiskohtaisempia tarkistuksia eri kenttien loogisuuden välillä. Tämän ohjeen liitteissä on luettelo kaikista tarkistuksista.

Virheilmoitukset tulevat tallennus-napin painamisen jälkeen näkyviin ruudun yläosaan. Kentät, joita virhe koskee, muuttuvat punaisiksi. Vierittäessä lomaketta alaspäin, virheilmoitukset seuraavat mukana ruudun yläosassa.

Tietoja ei tallennettu

- Epäkelpo luku kentässä Levinneisyysalueen koko, min.: a
- Kriteerille B2b täytyy antaa vähintään yksi lisämääreistä [i, ii, iii, iv, v]

Muutosten peruminen

Muutokset perutaan (tallentamatta niitä) poistumalla tallennuslomakkeelta painamatta tallenna tai merkitse valmiiksi painikkeita.

Palaaminen lajiluetteloon

Lajiluetteloon palataan painamalla lomakkeen yläosasta << Takaisin – linkkiä.

Kun selaat arviointilomaketta alaspäin, arvioitavan lajin nimi näkyy jatkuvasti ruudun vasemmassa yläkulmassa. Klikkaamalla lajinimeä pääset nopeasti takaisin ruudun yläosaan.

Uhanalaisuusindeksi (Red List index)

Vanhat arvioinnit on lukittu eikä niitä voi muokata.

Tämä arviointi vuodelle 2010 on lukittu.

Vanhoille arvioinneille on kuitenkin mahdollista tehdä punaisen kirjan indeksiin (RLI, Red List Index) liittyvä indeksikorjaus.

Tämä oikeus on niillä henkilöillä, joilla on oikeus tehdä arviointeja kyseiselle lajiryhmälle.

Uhanalaisuusindeksin (Red List Index) laskemiseen tarvittavat lajikohtaiset tiedot kootaan tällä kertaa jo arvioinnin yhteydessä, jotta indeksit voidaan esittää punaisessa kirjassa.

Syötettäessä kuluvan kauden arviota, jos luokka muuttuu edellisiin arviointeihin verrattuna muusta syystä kuin aidosta muutoksesta, on mietittävä onko aiempien arviointien luokkia muutettava RLI-laskentaa varten takautuvasti. Eli arvioijien on mietittävä takautuvasti, mikä luokka olisi ollut edellisellä kerralla (tai edellisillä kerroilla), mikäli kuluvan kauden arvioinnin muutoksen syy olisi jo silloin ollut tiedossa ja vaikuttamassa. Jos takautuvasti päädytään aiemmasta poikkeavaan luokkaan, tehdään punaisen kirjan indeksiin korjaaminen. Vanhaa arviointia ei muokata, vaan muutos kirjataan ainoastaan indeksiin.

Indeksin korjaaminen tapahtuu siirtymällä kyseisen lajin vanhalle arviointikaudelle käyttäen oikean ylälaidan "Työkalut" -osion vuosivalikkoa. Lajin arviointilomakkeen yläosasta löytyy osio indeksin korjaamiseksi.

Indeksikorjaus tehdään valitsemalla korjattu luokka, jolloin "Korjattu indeksi" – sarakkeeseen tulee automaattisesti luokkaa vastaava indeksi. Muutosten tekemisen jälkeen painetaan Päivitä-painiketta.

Mikäli lajin luokka on säilynyt edelliseen arviointiin verrattuna samana tai luokka on muuttunut aidon muutoksen (lajin runsaudessa tms. tapahtunut muutos) vuoksi suuntaan tai toiseen, arvioijien ei tarvitse tehdä indeksin suhteen mitään, vaan ainoastaan merkitään tavalliseen tapaan muutoksen syy.

Usean henkilön samanaikainen työskentely

Jos useampi henkilö on samaan aikaan muokkaamassa saman lajin tietoja arviointilomakkeella, yliajavat viimeisenä tallenna –nappia painaneen tiedot aiemmat tallennukset, jotka on tehty ennen lomakkeelle tulemista.

Järjestelmä ei varoita, jos usea henkilö on katsomassa lomaketta yhtä aikaa.

LIITTEET

TYÖN ALLA OLEVAT ASIAT

- PDF/Excel raportin tuottaminen
- Vuoden 2000 luokkien ja indeksien vienti
- Lajiluettelon sivun koon muistaminen siirryttäessä eri näkymien välillä
- Globaalien IUCN luokkien lataaminen ja näyttämien taksonin ominaisuustietojen joukossa
- Uusi muuttuja: Osuus globaalista populaatiosta (?)
- Linkki Lajitietokeskuksen viranomaisportaaliin selailemaan havaintoja arvioitavasta lajista
- Elinympäristöohjeeseen linkki elinympäristöt osion yhteyteen (kun ohje on olemassa)

KOPIOITAVAT KENTÄT

Tässä osiossa on lueteltu kentät joiden tiedot kopioidaan edellisestä arvioinnista painettaessa Kopioi – nappia.

- Vakinaisuus / asema Suomessa
- Levinneisyysalueen koko
- Esiintymisalueen koko
- Kommentit esiintymisestä
- Esiintymisalueet Suomessa / Alueellinen uhanalaisuus (1a-4d)
- Elinympäristöt
- Kommentit elinympäristöistä
- Sukupolvi
- Tarkastelujakson pituus
- Kannanvaihtelut voimakkaat
- Populaatio pirstoutunut
- Rajantakainen vahvistus
- Uhanalaisuuden syyt
- Uhkatekijät
- Viimeisin havainto

LUETTELO TARKISTUKSISTA

Tässä osiossa on lueteltu yksityiskohtaisesti kaikki tarkistukset, jotka arvioinnin syöttöön on rakennettu. Tarkistuksen on jaettu kahteen osaan: tallentaessa tapahtuviin tarkistuksiin ja ainoastaan valmiiksi merkittäessä tehtäviin tarkistuksiin. Tallentaessa tehtävät tarkistukset tehdään myös merkittäessä valmiiksi.

Tallentaessa tehtävät tarkistukset

Kaikkia kenttiä koskevat perustarkistukset: Kentän tyyppi on oikein (numeeriseen kenttään kelpaa vain numero). Valintalistojen arvojen täytyy olla valideja valintalistojen arvoja.

Elinympäristö	Tarkentavaa merkintää ei saa antaa, jos varsinaista elinympäristöä ei ole annettu
Min – max -lukuparit	Minimiarvon on oltava yhtä suuri tai pienempi kuin maksimiarvo
Arvioinnin epävarmuuden vaihteluväli	Minimiarvon on oltava vähemmän kriittinen kuin maksimiarvon.
Kriteerit (A-E ja luokkaan johtavat kriteerit)	Kriteerin on oltava jokin määritellyistä kriteereistä. Muotoilun on oltava oikein.
Tarkastelujakson pituus	Jos arvo on annettu sen on oltava väliltä 10–100.
Luokka kriteereille A- E	Luokat NE, NA, DD eivät kelpaa kriteerin luokiksi.

Valmiiksi merkitessä tehtävät tarkistukset

Luokka	Pakollinen tieto
Luokan muutoksen syy	Aitoa muutosta ja ei-aitoa muutosta ei saa merkitä yhtä aikaa.
	Muutoksen syytä ei saa antaa jos arvioinnin luokka ei ole muuttunut verrattuna edelliseen arviointiin.
	Muutoksen syy on annettava jos edellisen arvioinnin luokka ei ole sama kuin tämän arvioinnin luokka.
Alueellinen uhanalaisuus	Alueellisen uhanalaisuus on järkevää ilmoittaa vain luokille LC ja NT. Tätä uhanalaisemmat ovat automaattisesti alueellisesti uhanalaisia.
Luokka / Vakinaisuus / asema Suomessa	Jos vakinaisuus on "Vieraslaji", ainoa kelpaava luokka on NA.
Kriteerit / Luokka A-E	Jos kriteerit on annettu, luokka on annettava ja päinvastoin.
Jos käytetty kriteeriä A	Tarkastelujakson pituus on ilmoitettava käytettäessä kriteeriä A.
Jos käytetty kriteeriä B1	Levinneisyysalueen koko on ilmoitettava käytettäessä kriteeriä B1.
Jos käytetty kriteeriä B2	Esiintymisalueen koko on ilmoitettava käytettäessä kriteeriä B2.

Esiintymisalueet Suomessa	Esiintymisalueet on täytettävä luokille NT-CR.
Elinympäristö, ensisijainen	Ensisijainen elinympäristö on täytettävä luokille LC-CR.
Uhanalaisuus	Uhanalaisuuden syyt on täytettävä luokille NT- RE.
Uhkatekijät	Uhkatekijät on täytettävä luokille NT-CR.
Ehdotetaan erityisesti suojeltavaksi	Erityisesti suojeltavaksi voi ehdottaa vain luokkaan VU-CR arvioituja.
Luokkaan johtaneet kriteerit	Luokkaan johtaneet kriteerit on täytettävä luokille NT-CR.

VANHOJEN TIETOJEN VIENNISTÄ

Tässä osiossa kuvataan yksityiskohtaisesti kuinka arviointikausien 2010 ja 2015 tiedot on viety uuteen työkaluun. Kaudesta 2000 on viety vain luokka ja mahdollinen Red List Index korjaus.

Perusperiaate on se, että jos tieto on ollut mahdollista tulkita kentän arvoksi tai luvuksi, arvo on syötetty kenttään. Pääsääntöisesti epävarmuutta kuvaavat merkit?, (,) on poistettu.

Alkuperäinen tieto on "muistiinpanoissa", paitsi jos muistiinpanoihin menevä arvo ja kenttään mennyt arvo ovat täsmälleen identtisiä.

Kommentit arvioinnissa käytetystä taksonomisesta tulkinnasta	Alkuperäinen vapaateksti
Vakinaisuus / asema Suomessa	Merkit ?, <, > ja "n." on poistettu. Sen jälkeen:
	"todennäköisesti", "mahdollisesti", "osin" = Tyhjä
	" x " = Tyhjä ("Tulokas x alkuperäinen")
	Jos validi kokonaisluku = Vakiintunut
	Jos "satunnainen", "tilapäisviipyjä", "tilapäinen", "levähtävä" = Satunnainen vierailija
	"hävinnyt" - > Hävinnyt
	"vieraslaji", "import", "koriste", "sisätil"), "indoor", "vilja", "viljely", "vihannes", "marjapens" = Vieraslaji (ihmisen tuoma)
	"vakituinen", "vakinainen", "vakiintunut", "lisääntyvä", "alkuperäinen", "muinaistulokas" = Vakiintunut
	"uusi laji", "uutena", "uustulo" = Uusi laji

	Muuten tyhjä
Levinneisyysalueen koko ja esiintymisalueen koko, yksilömäärä (min, max)	Arvo muutettu pieniksi kirjaimiksi ja seuraavat merkkijonot on poistettu:
	±, n., km², km² ., " ", noin, arv., selvästi, ?, tunnettu, ehkä
	Merkkijono "yli" on muutettu merkiksi >
	Merkkijono "alle" on muutettu merkiksi <
	Tämän jälkeen:
	Jos arvo pitää sisällään viivan (-), minimi on viivan vasemmanpuoleinen luku ja maksimi viivan oikean puoleinen luku (jos arvot valideja lukuja).
	Merkillä > -alkavat: Minimin arvoon tämä luku, maksimi tyhjäksi.
	Merkillä < -alkavat: Mini tyhjäksi, maksimiin tämä luku.
	Esim:
	 >20000: min 20000 max tyhjä yli 20000: min 20000 max tyhjä 4: min 4, max tyhjä >40.000: min 40000 max tyhjä <40.000: min thjä max 40000 iso: molemmat tyhjiä 200 000 - 300 000 km2: min 200000 max 300000 Noin 100000: min 100000 max tyhjä 0-4: min 0 max 4
Esiintymisalueet suomessa (1a-4d)	Jos pitää sisällään merkit? tai (= Esiintyy mahdollisesti vyöhykkellä
	Jos on na = Satunnainen tai ihmisen avustamana
	Jos on x, + = Esiintyy vyöhykkeellä
	Jos pitää sisällään rt = Esiintyy vyöhykkeellä
	Jos on - tai _ = Ei havaintoja vyöhykkeeltä
	Jos on re = Hävinnyt vyöhykkeeltä
	Muuten tyhjä
Kommentit esiintymisalueista	Pitää sisällään alkuperäiset annetut arvot 1a-4d

Elinympäristöt	Jos annettu useita pilkulla eroteltuja arvoja ensisijaiseen elinympäristöön, näistä ensimmäinen on asetettu ensisijaiseksi elinympäristöksi ja loput muiksi elinympäristöiksi.
	Seuraavia elinympäristöjä ei ole voitu määrittelyyn tehdyistä muutoksista johtuen siirtää vastaamaan uutta määrittelyä:
	Mt, Rin, Rjk, Rjm, Rjn, Rjk, K, Kk, Ks, Kr, Km, Ts, It, Ik.
	Varsinainen tulkintalogiikka on monimutkainen (johtuen lisämerkinnöistä), mutta merkit (,), ? ja * on poistettu alkup. arvosta.
Elinympäristöt, esisijainen muistiinpanot	Pitää sisällään alkuperäiset ensisijaisen ja muiden elinympäristöjen arvot.
Kommentit elinympäristöistä	Alkuperäinen vapaateksti
Kommentit esiintymisestä	Alkuperäinen vapaateksti
Sukupolvi	Otettu huomioon vain ensimmäistä (-merkkiä edeltävä osa. Jos annettu – merkki, laskettu kahden validin luvun keskiarvo. Pilkut muutettu pisteiksi ja tulkittu desimaali tai kokonaisluku.
Tarkastelujakson pituus	Otettu huomioon vain ensimmäistä (-merkkiä edeltävä osa. Jos annettu – tai / merkki, otettu huomioon vain näitä edeltävä osa. Tulkittu validi luku ja jos se oli desimaaliluku, otettu siitä lattiafunktio.
Populaatiokoot alussa, lopussa	Samat siivoukset kuin min-max lukuparien tulkinnassa, mutta yritetty tulkita lopputulosta sellaisenaan kokonaislukuna.
Kyllä/Ei(tyhjä) –muuttujien tulkinta, Kannanvaihtelut voimakkaat, Populaatio pirstoutunut, Rajantakainen vahvistus	? merkki on poistettu.
	kyllä, x = Kyllä
	ei = Ei
	voimakas = Kyllä
	selvä = Kyllä
	Muuten tyhjä.
Uhanalaisuuden syyt, Uhkatekijät	Tulkittu pilkulla eroteltua luetteloa koodeista. Kaikki validit osat on muutettu vastaaviksi muuttujan arvoiksi.

Kriteerit A-E, Luokkaan johtaneet kriteerit	Siirretty sellaisenaan
Luokat A-E, Luokka	Tulkittu annetusta merkkijonosta validi muuttujan arvo.
Arvioinnin epävarmuuden vaihteluväli	Jos esiintyy – merkki, tulkittu merkin eri puolilta validit muuttujan arvot. Muuten tulkittu yhdestä arvosta sama arvo sekä min että max arvoksi.
Mahdollisesti hävinnyt	Muutettu pieniksi merkeiksi, re tai kyllä = "RE" Muuten tyhjä.
Ehdotetaan erityisesti suojeltavaksi	Muutettu pieniksi merkeiksi, e, e* = Kyllä Muuten tyhjä.
Julkaisut	Excelissä esiintyneitä lyhyitä julkaisuviitteitä ei ole viety varsinaisiksi julkaisuiksi, vaan sarakkeen sisältö on viety omaan "vanhat julkaisut" kommenttikenttäänsä sellaisenaan.